

Onderzoek lachgas SP Heerlen

Van zorgen naar actie!

Sedai Bayraktar

4 december 2019

Tel. +31(0)631569474

E: s.bayraktar@heerlen.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	pag. 2
2. Aanpak onderzoek	pag. 3
3. Wie zijn gebruikers?	pag. 3
4. Zorgen en feiten	pag. 4
5. Acties	pag. 5
5.1 Voorstellen	Pag. 6
6. Slotwoord	pag. 8
7. Bronvermeldingen	pag. 9
8. Bijlage(n)	pag. 11

1. Inleiding

Het aantal gebruikers van lachgas als drug blijft sterk toenemen. Vooral onder jongeren is dit genotsmiddel populair. Maar het gebruik van lachgas brengt de nodige risico's en overlast met zich mee zoals vervuiling (lachgaspatronen, ballonnen), grote gevaren voor de verkeersveiligheid en, alhoewel hier nog geen eenduidige onderzoeksresultaten van zijn, ook ernstige gevolgen voor de gezondheid van de gebruikers. Met name bij veelvuldig en langdurig gebruik (*zie bronvermelding*).

De landelijke stijgende trend wordt ook in Heerlen waargenomen. De maatschappelijke problematiek groeit mee. Deskundigen en professionals maken zich zorgen dat er te licht over de gevaren van het lachgasgebruik wordt gedacht. Het wordt dan snel als normaal gezien, maar gezien de niet geringe risico's kunnen we niet doen alsof er niets aan de hand is. Wat de SP betreft moeten er snel brede pakket van maatregelen, zowel preventief als repressief, komen om de stijging van het gebruik van lachgas als drug af te remmen. Deze acties kunnen zonder landelijke wet- en regelgeving uitgevoerd worden.

Het welzijn van de jeugd, maar ook het aanpakken van overlast in de openbare ruimte staan bij de SP en in het coalitieakkoord '*Samen doorbouwen met lef*' hoog in het vaandel. Als vervolg op het vorige eigen lachgasonderzoek, dat op 11 september 2019 aan het gemeentebestuur van Heerlen is aangeboden, heeft de SP-fractie zich verder in deze materie verdiept. We hebben gesprekken gevoerd met professionals en (ervarings)deskundigen over de effecten van het gebruik van het lachgas. Op basis van die opgedane kennis heeft de SP dit vervolgonderzoek samengesteld.

Met dit vervolgonderzoek wil de SP het gemeentebestuur van Heerlen helpen en meedenken om het lachgasgebruik en de gerelateerde maatschappelijke problematiek aan te pakken. Want: lachgas is niet bedoeld als genotsmiddel!!!

Sedai Bayraktar
SP-fractie Heerlen

2. Aanpak onderzoek

Om een goed beeld te krijgen hebben wij gesproken met jonge gebruikers en professionals. De gesprekken zijn gevoerd in de periode van 12 september 2019 tot en met 2 november 2019.

De omvang van de maatschappelijke problematiek als gevolg van lachgasgebruik en op welke wijze de stijging van het lachgas afgeremd kan worden, stonden centraal in de gesprekken.

Personen/experts van de volgende organisaties hebben hun medewerking verleend:

- Verslavingszorg Mondriaan Heerlen
- GGD Zuid Limburg (Parkstad)
- (Ambulant)jongerenwerk Alcander
- EHBDDO Heerlen (Eerste Hulp bij Drank- en Drugsongevallen)
- Centrum voor Medische Zorg de Kasteellaan

Hierbij willen we deze personen en hun organisaties hartelijk bedanken voor de medewerking en voor de waardevolle informatie die wij hebben gekregen om dit adviesrapport c.q. onderzoek mogelijk te maken.

Behalve professionals en deskundigen uit het werkveld is ook een aantal jongeren geïnterviewd dat met regelmaat lachgas gebruiken. Daarnaast heeft er ook een gesprek plaatsgevonden met een huisarts. Ook aan hen een woord van dank voor de medewerking die ze hebben geboden.

Verder is er gebruikgemaakt van literatuur/naslagwerk van het Trimbos Instituut Nederland.

3. Wie zijn de gebruikers?

Het gebruik is het grootst onder jongeren tussen 15 en 30 jaar. De startleeftijd is 13 jaar. De GGD Parkstad* verzamelt via enquêtes (gezondheids)gegevens over jongeren in het voortgezet onderwijs tussen 13 en 16 jaar.

Dat gebeurt iedere vier jaar. In 2015 is de laatste enquête geweest. In gemeente Heerlen heeft toen:

- 3,6% van de leerlingen uit de 2^e klas van het VO ooit lachgas gebruikt.
- 6 % van de leerlingen uit de 4^e klas van het VO ooit lachgas gebruik.

In Zuid-Limburg waren deze percentages:

- 2,2% van de leerlingen in de 2^e klas van het VO.
- 6,3% van de leerlingen in de 4^e klas van het VO.

* In de periode van 16 sept t/m 20 december wordt een nieuwe gezondheidsenquête onder jongeren gestart. De uitkomsten van deze enquête zijn pas begin (feb/mrt) 2020 bekend.

De gebruikers zijn vooral:

- Hang- en straatjongeren
- Scholieren in het voortgezet middelbaar onderwijs
- Jongvolwassenen
- Uitgaanders
- Festivalgangers
- Housepartybezoekers
- R&B-partybezoekers
- Thuisfeesters

4. Zorgen en feiten

Uit de gesprekken blijkt dat in Heerlen het aantal gebruikers van lachgas de laatste tijd enorm is gegroeid. Deze groei blijft zich doorzetten als er geen tegenmaatregelen komen, is de gedeelde conclusie van deskundigen.

In de praktijk blijkt dat allerlei drugs door elkaar worden gebruikt. Lachgas in combinatie met alcohol en/of drugs is levensgevaarlijk, zeggen deskundigen.

Overmatig gebruik van lachgas vindt plaats op festivals, houseparty's en in het uitgaansleven. Volgens de EHBO Heerlen is op die plekken het gebruik van drugs in het algemeen sowieso niet bij te houden. Zolang er geen wettelijke verbod is, is handhaven op lachgasgebruik niet mogelijk.

Het gebruiken van lachgas in auto's op hangplekken schijnt populair te zijn. Dat zijn de zogenaamde 'autofeestjes'. Meest bekende plekken in Heerlen waar zulke autofeestjes plaatsvinden, liggen in Heerlerheide en in Bakkerveld.

Gesprek met groepje jongeren

In Heerlen, op de Kissel, hebben we op een vrijdagavond een bekende hangplek bezocht. Daar stonden 8 jongeren tussen 17 en 25 jaar met hun auto's. Op de vraag waarom ze hier staan antwoorden ze: „Lekker stoom afblazen na een week werken/school en lekker chillen! We missen een plek om ongestoord te hangen. Vroeger gingen we naar de Break maar da's niet meer voor onze leeftijd.”

Merendeel werkt of zit op school. Twee doen niks. Allemaal hebben ze lachgas eens gebruikt. Meesten van hen zijn met 14/15 jaar al begonnen: „Patronen halen bij de Makro en gas”, herinneren ze zich nog. Tegenwoordig bestellen ze flessen. Van 2/4/6 liter. Het ligt eraan met hoeveel “man” ze dan zijn. Waarom doen jullie dat? “Uhm. Ja effe wel lekker en eigenlijk uit verveling.” Weten jullie de risico's hiervan? “Uuhm ja”. Vervolgens wezen ze naar een jongen die heel veel gebruikte. Deze jongen zou lachgas hebben gebruikt tot het gevolg uitval van de benen en continu tintelingen waren. “Daarvoor is hij ook naar de huisarts gegaan. Hij heeft alles eerlijk verteld. Hij kreeg hiervoor vitamine B tabletten. Eigenlijk moest hij een spuit hebben, maar dat durfde hij niet”, aldus de jongeren.

Ook kennen ze nog iemand van 29 jaar oud die een tijdje in het ziekenhuis heeft gelegen: “Die was tijdelijk verlamd!!”.

Doen jullie het nu nog steeds? “Uh mmm. Nee, of wacht, gisteren nog. En vorige week een feestje gehad. 42 liter er doorheen gejaast. Viel wel mee. We waren met veel man. Uhm. Nee we waren met z'n zestienen. Da's toch best veel.”

Deze jongeren vertellen dat ze soms slagroompatronen kopen: „Maar de flessen zijn echt wel heftiger. Wat ze in zo'n fles stoppen? Tja, dat weet je ook niet.”

Op sommige plekken, o.a. in Heerlerheide, zitten jongeren in de auto whisky te drinken, ze blijven blowen en dan aan „een ballon lurken” met als gevolg: dikke rode opgezwollen gezichten na overmatig gebruik.

Het verdoovende ofwel hallucinerende effect van lachgas is van korte duur: een zogenaamd ‘roesje’. Gedurende het roesje krijgen de hersenen geen zuurstof.

De alertheid wordt dan (tijdelijk) ernstig aangetast. Bij regelmatig gebruik kan het lachgas tot ernstige gezondheidsproblemen leiden (*zie bronvermelding*). Grotere hoeveelheden moeten gebruikt worden voor hetzelfde effect, en als je te lang doorgaat, loop je zelfs het risico knock-out te gaan!

Momenteel is de verkoop en het gebruik van lachgas (nog) niet verboden (*zie bronvermelding*). Echter, nog veel zorgelijker is dat velen denken dat het gebruik van lachgas onschuldig is. De werking is immers van korte duur. Het veel gehoorde geluid is: “eentje maakt toch niks uit”. Juist dat maakt aantrekkelijk om nog eentje te nemen en nog eentje...

Uit de gesprekken met jongeren komt naar voren dat ze lachgas vooral gebruiken uit verveling. Om een objectief beeld te krijgen zou eigenlijk het verband tussen het gebruik van lachgas en de redenen hiervoor dieper onderzocht moeten worden. Verveling zou zomaar een van die redenen kunnen zijn. De eerste keer dat de geïnterviewde jongeren het lachgas gebruikten, was op een feestje. Ze waren toen nog net veertien of vijftien jaar oud.

Het is zeer belangrijk om naar jongeren te blijven luisteren en te horen waarom ze lachgas gebruiken. Volgens jongerenwerkers is het nodig om alternatieven te bieden om verveling tegen te gaan onder jongeren die de leeftijd van de (Heerlense) jongerencentra zijn ‘ontgroeid’. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het aanbod van activiteiten in jongerencentra uit te breiden voor jongeren boven 18 jaar en tot maximaal 30 jaar. Zo blijven ook deze jongeren na hun 18^e levensjaar in beeld, waardoor jongerenwerkers hun preventieve werk voor die groep kunnen blijven uitvoeren. Jongeren vertellen dat ze graag naar jongerencentra willen gaan als dat kon, maar daar kunnen ze in Heerlen momenteel slechts tot hun 17^e terecht.

5. Acties

De zorgen zijn groot en worden breed gedeeld. Niets doen is dus geen optie. Wettelijk gezien zijn er niet veel mogelijkheden. Via een wetgeving van de Europese Unie is het verbod op lachgas in 2014 verdwenen (*zie bronvermelding*). Sterker nog: deze wetgeving van de EU heeft ervoor gezorgd dat lachgas recreatief kan worden gebruikt. Voorheen viel het namelijk onder de geneesmiddelenwet (het werd gebruikt voor het toedienen van narcose), waardoor het zonder toestemming niet vrij verkrijgbaar was. Sinds de wetswijziging valt het onder de warenwet.

Lachgas is niet bedoeld voor recreatief gebruik. Deskundigen raden het consumptief gebruik ervan, zeker door minderjarigen, sterk af.

Door enkel het verbieden van lachgas worden nog geen ‘levens’ gered. Uit alle interviews blijkt dat een algeheel verbod op het gebruik van lachgas niet dé oplossing is van de lachgasproblematiek, omdat andere verboden verdovende middelen ook verkrijgbaar zijn. Wat je bijvoorbeeld wel kunt doen is de verkoop van lachgas aan minderjarigen verbieden door afspraken te maken met verkopers. Dit kan vooralsnog gebeuren op basis van vrijwillige afspraken met verkopers.

De experts zijn van mening dat er al ‘aan de voorkant’ geïnvesteerd moet worden. Hun pleidooi is dat er bredere preventieve maatregelen dienen te komen om het lachgasgebruik als drug op z’n minst af te remmen en/of te ontmoedigen. De samenleving dient bewust gemaakt te worden van de gevaren van lachgasgebruik. Hierbij is belangrijk dat alle intermediairs dezelfde boodschap uitstralen en ernaar streven zoveel mogelijk en zo breed mogelijk publiek te bereiken. Samenwerking hierbij tussen de verschillende partijen is nodig.

Hoewel het recreatief gebruik van lachgas sinds 2016 niet verboden is, zijn er via de milieuwet en warenwet toch mogelijkheden om het lachgas te verbieden. De autoriteit voor de warenwet (*zie bronvermelding link NVWA*) houdt toezicht op de naleving van voorschriften. Als producten voor andere doeleinden worden gebruikt dan waarvoor ze bedoeld zijn, kan de autoriteit voor de warenwet optreden als er een bijzonder gevaar bestaat voor de gezondheid of de veiligheid van personen.

5.1 Voorstellen

Op basis van de gesprekken en interviews pleit de SP-fractie voor de volgende concrete acties:

- Verbod op de verkoop van het lachgas in het uitgaansleven en op evenementen. Dit kan vooralsnog op basis van vrijwillige afspraken met horecaondernemers/verkopers en organisatoren van evenementen. Je bent hierbij wel afhankelijk van de maatschappelijke betrokkenheid van de ondernemer. Als dit niet de gewenste resultaten oplevert, dan kan een verbod onderzocht worden op basis van de APV en voor evenementen een kan een verbod in de evenementenvergunning opgenomen worden.
- Verbod op het transport van lachgasflessen zonder geldige vergunning en het uitdelen van boetes indien dit niet conform de geldende richtlijnen gebeurt. Lachgas valt onder de zogenoemde oxiderende gassen en daarmee onder de richtlijnen van het vervoer gevaarlijke stoffen (ADR). Aan het transport en de opslag van lachgas zijn dus strenge regels verbonden. Hier liggen dan ook mogelijkheden voor strikte handhaving.
- Handhaving op het gebruik van lachgas in het verkeer. Zeker bestuurders die lachgas gebruiken tijdens het besturen van een voertuig dienen te worden aangepakt. Zelfs geruime tijd na het gebruik van lachgas kan er nog sprake zijn van een verstoorde waarneming en verstoord coördinatievermogen.

- In de evenementenvergunningen het gebruiken van EHBDDO (Eerste Hulp bij Drank- en Drugsongevallen) verplicht stellen.
- Via grootschalige voorlichtingscampagnes scholieren/jongeren bewust maken van de gezondheidsproblemen door het gebruik van lachgas. Deze voorlichting geven vanaf groep 8 van de basisschool en in het voortgezet en middelbaar (beroeps)onderwijs. **Voorstel** is dat (bijvoorbeeld) Emile Roemer als burgemeester komende maanden alle scholen en hangplekken bezoekt om met jongeren/scholieren te praten over de gevaren van het lachgas. Dit is een effectievere manier van campagnevoeren.
- Voorlichting geven aan ouders. Ouders hebben vaak niet door dat hun eigen kinderen lachgas gebruiken. De werking van wiet en alcohol is langduriger en makkelijker te ontdekken. De werking van lachgas is minder dan een minuut. De GGD kan ook hier een belangrijke rol spelen.
- Voorlichtingsmaterialen in diverse wachtkamers achterlaten van huisartsen, therapeuten en in het ziekenhuis.
- Bekende lachgaslocaties voorzien van afschrikposters. Posters die wijzen op de effecten van lachgas op het lichaam en de grote risico's van het gebruik (*zie bijlagen voor mogelijke voorbeelden*).
- Intermediairs (jongerenwerkers, leerkrachten, straatcoaches etc.) moeten getraind worden en bij voorkeur ook op vroegsignalering. Lachgasgebruik is niet eenvoudig en snel te herkennen. Het gebruik ervan is ook niet aantoonbaar met behulp van bestaande drugstesten. Daardoor is het 'ongrijpbaar' en extra gevaarlijk. Het is raadzaam beveiligers en BOA's ook hier in mee te nemen door het eventueel een onderdeel van de opleiding te maken.
- Aanbod van activiteiten in jongerencentra uitbreiden voor jongeren boven de 18 jaar tot maximaal 30 jaar. Uit de gesprekken blijkt dat deze groep lachgas gebruikt o.a. uit verveling omdat ze in hun vrije tijd vrijwel nergens naar toe kunnen. Ze zouden graag naar jongerencentra willen gaan als dat kon. Maar daar kunnen ze in Heerlen momenteel slechts tot hun 17e jaar terecht.

6. Slotwoord

De SP-fractie in de gemeenteraad van Heerlen, is van mening dat dit lachgasrapport c.q. onderzoek een verdere aanzet is om het recreatief gebruik van lachgas in Heerlen te ontmoedigen en tegen te gaan. Wij zijn benieuwd naar het standpunt van het College en wachten verdere initiatieven af.

SP-fractie Gemeenteraad Heerlen,

4 december 2019

7. Bronvermeldingen

Wetgeving Europese Unie inzake lachgas:

- <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2016:219>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=ecli:ECLI:EU:C:2014:2060>
- <https://www.nvwa.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/het-verhandelen-van-lachgas-voor-recreatief-gebruik-valt-sinds-juli-2016-onder-de-warenwet.-waarom-is-dat-zo>
- <https://www.nu.nl/nucheckt/5880960/nucheckt-europese-wetgeving-blokkeert-strenger-nederlands-lachgasbeleid.html>

Gezondheidsklachten lachgas:

- <https://www.nu.nl/275329/video/dit-doet-de-populaire-lachgasballon-met-je-hersenen.html?redirect=1>
- <https://www.nu.nl/eindhoven/5973124/catharina-ziekenhuis-behandelt-steeds-meer-mensen-met-klachten-lachgas.html>
- <https://www.nu.nl/weekend/5921211/revalidatiearts-lachgas-is-niet-zo-onschuldig-als-mensen-denken.html?redirect=1>
- <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/lachgas/documenten/consument/consumenten/artikelen/non-food/overige-non-food/rapport-rivm-%E2%80%93-beoordeling-gezondheidsrisico%E2%80%93s-lachgas-n2o>
- [https://www.umcutrecht.nl/nl/Subsites/Nationaal-Vergiftigingen-Informatie-Centrum-\(NVIC\)/Nieuws/NVIC-Jaaroverzicht-2018-Meer-bedrijfsongevallen](https://www.umcutrecht.nl/nl/Subsites/Nationaal-Vergiftigingen-Informatie-Centrum-(NVIC)/Nieuws/NVIC-Jaaroverzicht-2018-Meer-bedrijfsongevallen)
- Trimbos.nl

Lachgas in het verkeer:

- <https://www.nu.nl/den-haag/5963709/meerdere-bekeuringen-voor-gebruik-lachgas-in-het-verkeer-in-scheveningen.html>
- <https://www.nu.nl/binnenland/5977299/al-bijna-duizend-verkeersongelukken-in-2019-door-gebruik-lachgas.html?redirect=1>
- <https://www.nu.nl/binnenland/5909049/bestuurder-aangehouden-voor-gebruiken-lachgas-en-vervoeren-gasflessen.html?redirect=1>

- <https://www.nu.nl/amsterdam/6002224/taxichauffeur-onder-invloed-van-lachgas-botst-tegen-wand-coentunnel.html>
- <https://www.nu.nl/utrecht/5999223/bestuurder-onder-invloed-van-lachgas-aangehouden-in-leidsche-rijn.html>
- <https://www.nu.nl/binnenland/5977448/veilig-verkeer-nederland-start-campagne-tegen-gebruik-lachgas-achter-stuur.html?redirect=1>

Regels voor verhandelen van lachgas:

- Handelaren van lachgas voor recreatief gebruik moeten zich houden aan de regels van de Warenwet. Voorbeelden voor recreatief gebruik zijn lachgas in ballonnen of lachgaspatronen die voor ballonnen op de markt worden gebracht.

De Warenwet geldt voor alle producten/waren. Dus ook voor waren als lachgas waarvoor in de Warenwet geen specifieke productveiligheid regels zijn opgesteld. Producenten (dat zijn ook handelaren die ballonnen met lachgas vullen en ze vervolgens aanbieden) zijn primair verantwoordelijk voor de veiligheid van hun producten. De NVWA houdt toezicht op de naleving van voorschriften. Als producten voor andere doeleinden worden gebruikt dan waarvoor ze bedoeld zijn, kan de NVWA alleen optreden als er een bijzonder gevaar bestaat voor de gezondheid of veiligheid van personen. De Warenwet stelt dat een product bij het gezien zijn bestemming te verwachten gebruik geen bijzondere gevaren voor gezondheid of veiligheid mag opleveren.

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/lachgas/vraag-en-antwoord/welke-regels-gelden-voor-handelaren-van-lachgas>

<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/arnhem-heeft-primeur-met-verbod-op-lachgas~bde34ed1/>

9. Bijlage(n)

Mogelijk voorbeeld postermateriaal

“KARIN IS UITGELACHEN”

Hersenbeschadiging
Bij langdurig gebruik kan hersenbeschadiging optreden. Dit komt doordat lachgas de werking van vitamine B12 blokkeert.

Neurologische gevolgen
Veelvuldig en langdurig gebruik van lachgas kan leiden tot ernstige en blijvende neurologische effecten en verlamingsverschijnselen.

Onvruchtbaar
Bij veelvuldig gebruik van lachgas kan je onvruchtbaar worden.

Gevaar in het verkeer
Deelname aan het verkeer is na gebruik van lachgas gevaarlijk. Je kunt nog uren onoplettend blijven.

SP.

LACHGAS IS NIET OM TE LACHEN